

LLETRES DE COMBATENTS

Comencem avui la publicació d'un petit floril·legi de cartes de combatents, els quals, de les trinxeres estant, se adhereixen a l'obra dels «Amics de Europa».

* * *

Front francès, 6 de gener 1917

»Fà poc més de dos anys que es fundava a Barcelona la societat «Els amics de l'Unitat moral d'Europa»: Per el recull dels articles de Romain Rolland «Au dessus de la Mêlée» he conegut l'admirable pensament que havia inspirat aquesta obra dels intel·lectuals catalans. En aquesta època hi havia pocs homes que es trobessin en plena possessió d'ells mateixos i que conservessin la seva presència d'esperit: Us trobàveu llavors en presència d'un engegament general; us era precis lluitar, no per a conquerir, sinó per a fer compartir nostre amor a la justícia i a la fraternitat, trovant-vos, no solament en front d'una gran indiferència sino gairebé d'una manifesta hostilitat de la part dels bel·ligerants: tasca admirable la vostra, la qual dissortadament, no m'han permès les circumstàncies de seguir per complert!

»Com tants d'altres durant aquesta guerra, no he conegut més que desilusions i desenganys, no trobant la força que calia per a reaccionar sino en l'esperança d'un avenir millor i en l'alegria de oïr la paraula dels qui podien parlar lliurement, per provar-nos que no tot havia estat enderrocat per aquesta tormenta intel·lectual.

Després d'haver passat dos anys allunyat forçosament de tot contacte

intel·lectual, de tota simpatia, excusèu el que avui vingui a demanar-vos un xic de reconfort moral: devèu haver publicat manifestos, follets, etc., la lectura dels quals seria per mí un consol. «Els Amics de l'Unitat moral de Europa» no podrien procurar a un simple soldat francès l'alegria de llegir-los?

* * *

Front francès, 12 agost 1917.

»No sé com expressar-vos l'alegria que tinc al pensar en els esforços que els catalans fan per omplir el buit, al qual tants d'entre nosaltres s'han deixat caure, i reunir els elements escampats, a fi de reconstituir l'Unitat moral d'Europa, la negació de la qual seria una blasfèmia.

»En aquest lent, pero poderós desenvolupament de la lluita, son menys els exèrcits que les idees els qui avui estan en pugna; i no solament tenen que lluitar més enllà de les fronteres, sino també en nostre propi cor, contra tot un passat constantment exaltat i artificialment, anc que no sense traça, mantingut, i que no deixa gens lliure el jutge de la nostra consciència: la tasca és àrdua, delicada, pero és en aquest canvi i en aquest redreçament de la lluita que no coneix bel·ligerants ni neutres, en que la justícia i el dret no serveixen ja d'escut per a imposar la força i en que la veritat reapareix en fi, que podèm trobar la força de resistir i reeixir. Crec en el poder de les idees tan com en la vida mateixa quan les idees estan al servei de la veritat i tenen per finalitat, no pas una mira egoista, sino l'establiment de una era de justícia i de llibertat. L'exem-